

Vroeger was het gebruik om het cursusjaar te openen met een algemeen college en met een lotgevallenrede over het afgelopen jaar. Bij die laatste traditie sluit ik aan, maar met de afgelopen tien jaar als bestek. Wat waren de lotgevallen van de Vrije Universiteit in de jaren '80? En wat zijn de perspectieven voor de jaren '90? Die vraag kan niet beantwoord worden zonder een analyse van de ontwikkeling van het Nederlands stelsel van wetenschappelijk onderwijs van 1950 tot 2000. Mijn onderwerp is: de Vrije Universiteit 1980-1990 en de modernisering van het Nederlands wetenschappelijk onderwijs in de tweede helft van de twintigste eeuw.

Voordat ik de aandacht vraag voor de VU in de jaren '80, geef ik een samenvatting van haar ontwikkeling in de twee decennia ervoor.

Aan het begin van de jaren '60 beschikte de Vrije Universiteit over vrijwel alle studierichtingen en basisleerstoelen die gangbaar waren in Nederlandse universiteiten. Zo heeft zij zich ontwikkeld in haar periode-Donner, genoemd naar mr. J. Donner, president-curator van 1945 tot 1966. Aldus rector W.F. de Gaay Fortman, Jaarboek 1966, p.29. In de jaren '60 werden de sociale wetenschappen verzelfstandigd en uitgebouwd, en kwamen Geografie, Geologie, Tandheelkunde en Bewegingswetenschappen er nog bij. In de jaren '70 werd Geneeskunde uitgebouwd en Informatica toegevoegd.

Kenmerkend voor de jaren '60 waren groei en schaalvergroting. Het aantal eerstejaars was in 1959 500, en in 1970 bijna 2000. Een stroom van nieuwbouw volgde die groei. In de jaren '60 werden gebouwd: het academisch ziekenhuis (zonder polikliniek, die kwam pas in de jaren '80), de laboratoria voor Wiskunde en Natuurwetenschappen (uitgezonderd Scheikunde, dat in de jaren '70 volgde), de prekliniek voor Geneeskunde, en het Hoofdgebouw. De campus zoals wij die nu kennen, met inbegrip van de studentenvoorzieningen op Uilenstede, stond er aan het begin van de jaren '70. De naam van bouwdirecteur ir. C.A. Doets mag in dit verband genoemd worden.

Het percentage rijksbijdrage tot de universitaire begroting ging in de jaren '60 omhoog tot 100% (in 1960 was het 95%). Dienovereenkomstig voegde de VU zich verder in het Nederlands systeem van wetenschappelijk onderwijs.

Zij behield haar identiteit als christelijke instelling, maar de grondslag werd opnieuw geformuleerd. De oecumene werd de ruimte voor de Vrije Universiteit, personeelsleden werden uit alle christelijke gezindten gerecruteerd, de gereformeerde zuil werd verlaten, al bleef de VU gestempeld door haar herkomst uit de Nederlandse reformatorische traditie. Haar studenten kwamen trouwens in 1958 al voor 71% uit de beide Hollanden en Utrecht Jaarboek 1964, p.168. Het percentage gereformeerde studenten liep in de periode 1950-1975 terug van 75 tot 30. J. Roelink, Een blinkend spoor, 1979, p.137.

De Vrije Universiteit kwam de jaren '60 uit als een buitengewoon snel en sterk gegroeide, volwassen en volwaardige universiteit, die haar aandeel in de groei naar massa-hoger-onderwijs in Nederland had genomen. Bovendien bleek zij later, on-